

Verden er i endring

Taler

Børge Brende

Dato

5 mars 2015

Sted

Stortinget, Oslo

Omstendigheter

Utenrikspolitisk redegjørelse

1 President,

Aldri før har så mange av klodens borgere nytt så godt av så mye velstand og samarbeid. Verdenshandelen er åttedoblet siden 1970, og antallet ekstremt
5 fattige er halvert. Flere lærer å lese og skrive og er sikret god helse.

Men kriseåret 2014 viser at utviklingen ikke er lineær. Vi kan ikke ta fortsatt fremgang for gitt.

10 Russlands brudd på folkeretten og destabilisering av Ukraina sprer usikkerhet gjennom hele Europa. Terroren har nylig rammet i hjertet av Europa, i Paris og København.

Isil og andre ekstremisters brutalitet sjokkerer oss alle. Ikke siden andre
15 verdenskrig har så mange mennesker vært på flukt.

*

Konflikter i Midtøsten var bakteppe for den høynede beredskapen mot terror
20 her hjemme i fjor sommer. Migrasjon og menneskesmugling over Middelhavet til Europa utfordrer EUs og vår felles yttergrense. Utenrikspolitikk blir innenrikspolitikk. Det fordrer samlet og effektiv respons.

Utenrikspolitikkenes fremste mål er å sikre og fremme norske interesser -- våre
25 verdier, vår sikkerhet og vår velferd. Jo mer alvorlige trusler vi står overfor, desto viktigere er det å prioritere og konsentrere vår innsats om de sentrale oppgavene.

- 30 Vi må forankre politikken i de grunnleggende verdiene vi deler med allierte og samarbeidspartnere globalt. Vi må mobilisere for å unngå at tiår med fremgang for demokrati, menneskerettigheter, frihandel og internasjonalt samarbeid drives tilbake.
- 35 Vi må bli bedre til å håndtere det uforutsigbare. Det handler om slitestyrke: å bygge det norske samfunnets fleksibilitet, utholdenhet og motstandskraft i møte med raske endringer.

Dagens redegjørelse speiler utenrikspolitikken to sider. På den ene siden den
40 løpende håndteringen av en krevende internasjonal situasjon, hvor andre aktører -- både statlige og ikke-statlige -- legger føringer og fordrer rask respons og handling fra norske myndigheter.

På den andre siden å forankre utenrikspolitikken i felles verdier, utvikle ny
45 politikk i møte med nye utfordringer og formidle tydelig hjemme og ute hva vi står for og hva som er våre interesser, prioriteringer og verdier. Være i forkant, sette dagsorden, anvende hele spekteret av utenrikspolitiske virkemidler.

President,

50 Jeg konsentrerer årets redegjørelse om fem tematiske hovedlinjer: 1) sikkerhet, 2) verdigrunnlaget, 3) økonomi, 4) fred, utvikling og humanitær politikk, og 5) klima. Dette er de utenrikspolitiske hovedlinjene. Langs hver av disse linjene arbeider vi systematisk for å fremme norske interesser og verdier.

55 Den første hovedlinjen i vår utenrikspolitikk handler om Norges sikkerhet.

Om å forebygge krig og fremvekst av andre trusler mot Norge og norske interesser.

60 I dagens alvorlige situasjon er det viktig å minne om hvor mye vi har oppnådd de siste tiårene, og at vi står sammen med våre allierte. Utviklingen i retning av økt handel, velferd og samarbeid har gjort oss tryggere.

65 På ruinene av to ødeleggende verdenskriger ble det reist en arkitektur som sikret fred og velstand på et kontinent som tidligere var preget av krig og rivalisering.

Nato og det europeiske prosjektet som ble til EU ryddet vei og gjorde fiender til venner.

70

Det transatlantiske forholdet forblir en helt sentral prioritering og premissleverandør for norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk. USA er fortsatt den dominerende globale aktøren politisk, økonomisk og militært. Amerikansk engasjement forblir en forutsetning for fremdrift i en rekke internasjonale spørsmål av stor betydning for Norge.

75

*

Den politiske, økonomiske og ikke minst den sikkerhetsmessige utviklingen i våre nærområder gir grunn til alvorlig bekymring.

80

Russland har brutt folkeretten og forårsaker krigshandlinger i Europa. I konflikten som utspiller seg i Ukraina ser vi at vårt naboland setter selve bærebjelken i den internasjonale rettsordenen under press.

85

Russland har ikke bare forsøkt å flytte Ukrainas grenser, men hindrer også landet i å forme sin egen fremtid. Det handler i ytterste konsekvens om Ukrainas rett til selvbestemmelse.

90

Og derfor handler konflikten ikke bare om Ukraina, men om Russlands manglende respekt for andre stater og internasjonale spilleregler.

Russisk militær maktbruk og det økte spenningsnivået mellom Russland og europeiske land har endret forutsetningene for vår sikkerhet.

95

Flere av Natos medlemsland oppfatter Russland som en trussel. Økt og endret russisk militær aktivitet i Natos nærområder fører til økt usikkerhet, og med det mulighet for misforståelser og uønsket eskalering.

100

Russlands opptreden i Ukraina gir grunn til dyp bekymring. Helt siden begynnelsen av krisen i Ukraina har Norge stått sammen med EU, USA og andre likesinnede land i reaksjonene mot Russlands brudd på folkeretten. Norge kan ikke stå alene når vårt naboland undergraver europeisk sikkerhet og skaper en farlig situasjon i våre nærområder.

105

Vi må reagere når grunnleggende prinsipper i folkeretten brytes. De restriktive tiltakene mot Russland er nødvendige som reaksjon på Russlands brudd på grunnleggende internasjonale spilleregler. Bred internasjonal tilslutning gir
110 tiltakene legitimitet og gjør dem mer effektive.

Det er Russland som har brutt folkeretten, og det påligger nå Russland et tungt ansvar for å unngå ytterligere tilspissing av situasjonen. Men vi må forvente noe mer, at Russland vender tilbake til folkeretten og de grunnleggende reglene for
115 internasjonalt samkvem. Dessverre ser vi hittil ingen tegn til at Russland endrer sin politikk.

Det er positivt at partene i Ukraina-konflikten ser ut til å ha iverksatt delvis tilbaketrekking av tunge våpen i henhold til den nye Minsk-avtalen fra 12.
120 februar, og at kamphandlingene den siste tiden har avtatt. Samtidig anses våpenhvilen som skjør, og vi må være forberedt på ny eskalering og voldshandlinger.

Det er ingen grunn til å tro at Russland anser sine mål for å være nådd. Deres
125 overordnede mål forventes å være uendret: Å hindre Ukraina i å lykkes med sin målsetning om europeisk integrasjon og at Russland fortsatt skal kunne ha en innflytelse over Ukraina som sikrer russiske interesser.

Et viktig svar på Russlands aggresjon er å bidra til at Ukraina kan lykkes.
130 Statsminister Solberg lanserte i Kiev i november 2014 en omfattende norsk pakke med støtte til viktige samfunnssektorer.

*

135 Lenger sør sjokkerer herjingene til ekstremister som Isil, al-Qaida og Boko Haram en hel verden. Skulle terrorister få langvarig kontroll over større landområder, vil det representere en hittil ukjent og uforutsigbar trussel, også for Norge.

140 Isil kan bare bekjempes med et bredt sett av politiske, militære, ideologiske og økonomiske virkemidler. Norge bidrar på samtlige av disse områdene. Det har gitt oss en viktig plass ved bordet når USA og sentrale arabiske, europeiske og øvrige land samles for å planlegge kampen mot Isil og andre terrorbevegelser.

De enorme humanitære lidelsene i kjølvannet av konfliktene i regionen tilsier også massiv humanitær innsats. Norge er blant de største bidragsyterne til sivilbefolkningen i Irak, Syria og regionen for øvrig.

- 150 Regjeringen har besluttet å bidra med opptil 120 militære instruktører for kapasitetsbygging i kampen mot Isil i Irak.

Det nye trusselbildet maner til handling. Regjeringen vil styrke Nato-samarbeidet og vårt nasjonale forsvar.

155

Alliansesolidaritet er en grunnleggende forutsetning for norsk sikkerhet. Skal vi kunne forvente at allierte stiller opp for oss, må vi stille opp for dem. Det er derfor i vår interesse å bidra til internasjonale operasjoner.

- 160 Norge må være med å utforme politikken og bidra til kollektivt forsvar, krisehåndtering og sikkerhet gjennom samarbeid.

Vi bygger sikkerhet, vi trygger Norge, i nært samarbeid med våre allierte og samarbeidspartnere.

165

Siste års utvikling har vist at behovene for hurtig reaksjonsevne er helt avgjørende.

- 170 Norge bidrar til de viktige tilpasningene besluttet under Nato-toppmøtet i Wales sist september. Man utvikler blant annet en ny styrke med vesentlig raskere reaksjonsevne enn tidligere som skal kunne følges opp av forsterkningsstyrker.

- 175 Den vil være et viktig og synlig bidrag til å styrke troverdigheten til det kollektive forsvaret.

*

- 180 Regjeringen vil styrke innsatsen mot nye globale sikkerhetsutfordringer. En egen stortingsmelding er under utarbeidelse.

Den analyserer følgende alvorlige trusler: nye utfordringer i det digital rommet, internasjonal terrorisme, organisert kriminalitet, smugling og piratvirksomhet.

185

Globale sikkerhetsutfordringer er komplekse og i rask utvikling. De oppstår gjerne i sårbare stater som ikke evner å bekjempe dem. Det er viktig med en langsiktig og helhetlig tilnærming. Dette er også en stadig viktigere del av vår utviklingspolitikk.

190

Vi trygger også Norge ved å bidra til internasjonale og regionale aktørers evne til konfliktløsning.

195

Jeg vil fremheve den økende betydningen av det nordiske og nordisk-baltiske samarbeidet.

Østersjøregionens økte sikkerhetspolitiske betydning overfor Russland gjør nordisk og nordisk-baltisk samarbeid enda mer relevant.

200

*

Nordområdene er viktige for Norge og viktige for verden.

205

Vår tilstedeværelse og aktivitet i nordområdene styrker Norges posisjon internasjonalt som en ansvarlig arktisk nasjon.

210

I nord har vi vitale norske interesser å ivareta. Det handler om klima og miljø, tilgang til nye naturressurser og handelsveier og sikkerhet og stabilitet i våre nærområder.

215

Det er avgjørende at rettslig og institusjonelt rammeverk for Arktis opprettholdes og respekteres. Respekt for havretten og internasjonalt samarbeid fremmer stabilitet og forutsigbarhet. Det er viktig for å kunne bevare lav spenning i regionen.

220

Vi ønsker et godt og konstruktivt forhold til Russland. Vi viderefører samarbeidet med Russland på viktige områder. Det betyr fortsatt deltakelse av Russland i Arktisk råd, Barentssamarbeidet og andre fora.

Og det betyr at vi må samarbeide om saker hvor vi har sterke egne interesser: fiskeriforvaltning, atomsikkerhet, miljø og sikkerhetssamarbeid i arktiske kyst- og havområder. Folk-til-folk-samarbeidet som er bygd opp på tvers av grensen

225 mellom Norge og Russland vil fortsatt støttes. Det skal ikke stå på Norge. Vi
ønsker å bevare møteplasser med Russland i nord.

Samtidig må vi erkjenne at de endringene vi ser i Russland får betydning for
Norges forhold til landet. Godt og dypt samarbeid forutsetter gjensidig respekt
230 for grunnleggende spilleregler og for demokratiske verdier.

Derfor er forsvarssamarbeidet satt på vent. Vi følger nøye med på militære
prioriteringer på russisk side. Forsvarets tilstedeværelse og aktivitet er en sentral
del av regjeringens satsing i nord. Selv om faren for en alvorlig krise fortsatt må
anses som liten, er det avgjørende at vi er årvåkne, har god situasjonsforståelse og
235 høy operativ evne.

Russiske myndigheters økte press mot menneskerettigheter og demokratiske
rettigheter, økt kontroll og undertrykking fjerner Russland fra vårt felles
europeiske verdigrunnlag.

240 Det er trist å måtte konstatere at drapet på Boris Nemtsov finner sted i en
atmosfære i russisk politikk og samfunnsliv hvor det blir stadig vanskeligere å stå
frem med selvstendige og kritiske standpunkter.

245 *

President,

Vi må vite hva vi står for, for å vite i hvilken retning vi skal gå. Derfor er vår
250 andre hovedlinje å styrke verdigrunnlaget.

Demokrati, menneskerettigheter, bærekraftig utvikling og en internasjonal
rettsorden ligger til grunn for vår utenriks- og utviklingspolitikk.

255 Er det noe historien har lært oss, så er det at vi ikke kan ta grunnleggende og
universelle verdier og normer for gitt. De er hardt tilkjempet og må stadig
forsvares. Det siste året er vi igjen blitt minnet om dette.

260 Terrorangrepene i Paris og København var direkte angrep mot det frie ordet,
retten til å mene annerledes, til å utfordre makten. De var forsøk på å skremme
oss til stillhet.

Vi vil aldri akseptere dette. Ytringsfriheten er kjernen i ethvert demokrati.

265

Like kompromissløse skal vi være i møte med antisemittisme og all annen form for rasisme.

Vi må være tydelige: Terrorgruppene Isil og Boko Harams anslag mot trosfrihet og annerledes tenkende er anslag mot grunnleggende verdier.

270

Vi har oppnådd mye på menneskerettighetsområdet, men det er dessverre et økende gap mellom forpliktelser og etterlevelse av menneskerettighetene i praksis.

275

Allianser av land fremholder tradisjonelle verdier og religiøse dogmer for å begrense enkeltindividers rettigheter. De viser til prinsipper om nasjonal suverenitet og ikke-innblanding. Dette kan vi ikke akseptere.

280

Det er mot dette bakteppet vi nylig la frem den første stortingsmeldingen om menneskerettigheter på 15 år. Meldingen skal bidra til å fremme de grunnleggende verdiene. Dette er verdier som definerer hvem vi er og hva vi er villige til å kjempe for.

285

Ytringsfrihet står sentralt i meldingen. Utenriksdepartementet har satt i gang arbeidet med en ny strategi for fremme av ytringsfrihet, pressefrihet og uavhengige medier.

Respekt for menneskerettighetene gir trygge rammer for utvikling og vekst.

290

Betydningen for Norge av en allmenn respekt for og etterlevelse av felles verdier og normer kan knapt overvurderes. Vår sikkerhet og velstand bygger på dette. Den bygger på at rett skal gå foran makt.

I arbeidet for en slik verdensorden står FN sentralt. Sikkerhetsrådet er FNs øverste organ for internasjonal fred og sikkerhet.

295

Vi intensiverer nå vårt arbeid for at Norge skal få plass i FNs sikkerhetsråd i 2021-22. Dette er ledd i en langsiktig politikk for å ivareta våre strategiske interesser i FN.

300

FN fyller i år 70 år og må stadig tilpasses en verden i endring. Vi bygger på tidligere regjeringers arbeid med FN-spørsmål. Utenriksdepartementet lanserte nettopp et nytt prosjekt som skal arbeide for mer effektive multilaterale institusjoner.

Arbeidet med FN-reform vil spilles inn i viktige FN-prosesser utover i 2015, hvor Norge har sentrale roller: finansiering for utvikling med toppmøte i Addis Abeba i juli, overgang fra tusenårsmålene til vedtak om nye bærekraftsmål i september og klimatoppmøtet i Paris i desember.

2015 er et spesielt viktig utviklingsår.

Tiden fremover blir en test på hvordan FN og andre byggesteiner i det multilaterale systemet -- Verdensbanken, Det internasjonale pengefondet, Verdens handelsorganisasjon og de regionale utviklingsbankene -- greier å trekke sammen.

Og, ikke minst, en test på om vi lykkes med krafttak for nasjonal ressursmobilisering, privat sektorutvikling og jobbskaping i utviklingsland.

*

President,

Å fremme norske økonomiske interesser er den tredje hovedlinjen i regjeringens utenrikspolitikk.

Det betyr at vi skal sikre velstand og vekst, med gode rammevilkår for en økonomi som er sterkt eksponert mot utviklingen i internasjonal politikk og økonomi.

Utgangspunktet er godt. Norge har en solid økonomi, høy velferd, god omstillingsevne og gode rammevilkår for næringslivet.

Utenrikspolitikkenes sentrale bidrag til norsk økonomi, og til næringslivet, forblir innsatsen for å sikre like og rettferdige spilleregler innenfor rammene av en åpen global økonomi.

Det multilaterale handelssystemet er av særskilt betydning for Norge. Verdens handelsorganisasjon (WTO), supplert av EØS og Eftas frihandelsavtaler, utgjør bærebjelken i norsk handelspolitikk.

345 Det er en utfordring for Norge at WTO som forhandlingsforum sliter.

I skyggen av manglende fremgang i Doharunden i WTO har viktige handelspartnere gått sammen om å forhandle frem alternativer i mega-avtalene mellom USA og EU over Atlanteren (TTIP) og mellom USA, Japan og ti andre
350 land rundt Stillehavet (TPP).

Det er positivt med økt integrering mellom våre nære partnere i EU og USA. Samtidig betyr denne utviklingen nye utfordringer og en ny konkurransesituasjon for norsk næringsliv. Regjeringen arbeider aktivt med å
355 ivareta norske interesser i lys av disse forhandlingene både i Brussel og Washington.

Avslutningen av de globale handelsforhandlingene (Doharunden) i WTO blir mot dette bakteppet en viktig sak for regjeringen.

360 Med dagens utfordringer er det trolig viktigere å oppnå et samlet resultat som sikrer det regelbaserte multilaterale systemet enn konkrete enkeltelementer.

En avslutning av Doha-runden vil virke som en økonomisk katalysator for
365 Norge og verden og bidra til vekst og jobbskaping.

*

Vi gjennomfører et taktskifte for norsk næringsliv. Vi satser på
370 konkurransekraft, kunnskap og innovasjon. Utenrikstjenestens innsats skal innrettes deretter.

Utenrikstjenesten skal være en relevant dialogpartner for næringslivet og for våre fremste kunnskapsmiljøer. Norge skal profileres som attraktivt for kloke hoder,
375 talenter og investeringer.

EU er Norges økonomiske hjemmemarked. Norsk næringsliv skal merke, og merker, at regjeringen snur hver stein for å sikre gode rammevilkår for handel og

380 investeringer i EU-land.

Det er svært viktig for oss at Europa lykkes i å få fart på økonomien.

*

385

Norskbasert næringsliv er på full fart inn i nye, mer krevende markeder. Vi vil styrke utenriktjenestens rådgivning til norsk næringsliv om korrupsjon, menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og klima og miljø. Dette skal være en integrert del av arbeidet med næringsfremme ved utenriksstasjonene.

390

*

Mer enn tre fjerdedeler av norske eksportinntekter kommer fra hav- og kystbasert økonomisk virksomhet. Vi har levd på og av havet i mer enn tusen år, og det er her fremtiden ligger. Olje og gass, oljeservice-industrien, fisk og havbruk og shipping. Marine og maritime næringer er blant våre fremste merkevarer internasjonalt.

395

Regjeringens nordområdesatsing, med vekt på næringsutvikling og en tettere kobling mellom kunnskap og næring, står sentralt. Vårt mål er å utvikle Nord-Norge til å bli en av Norges mest skapende og innovative regioner.

400

President,

Arbeidet for fred, utvikling og avhjelping av humanitær nød er den fjerde hovedlinjen i vår utenrikspolitikk. Norges sterke engasjement på området, over tid og på tvers av mange ulike regjeringer, er en betydelig kvalitet ved norsk politikk.

405

Den er sterkt forankret og har sin primære begrunnelse i felles verdier og det humanitære imperativet.

410

Samtidig ser vi at en aktiv politikk på disse områdene styrker norske interesser.

Vi ser hvordan virkningen av konflikt og krig i andre regioner sprer seg til Europa og Norge. Å motvirke og forebygge konflikt i disse regionene er norsk interessepolitikk.

415

420 Vellykket utviklingsinnsats gir grobunn for en raskt voksende globalisert
middelklasse som etterspør norske varer og tjenester. Klimabevisst
utviklingspolitikk reduserer utslipp til klodens beste.

Effektiv engasjementspolitikk åpner dører hos viktige aktører globalt og gir
425 Norge en positiv synlighet som betyr mye i arbeidet for å fremme norske
interesser.

*

430 Siden 1990 er andelen ekstremt fattige i verden redusert med to tredjedeler.
Dette er en formidabel prestasjon. Først og fremst av mennesker, næringsliv og
regjeringer i landene selv.

*

435

Jeg vil i dag fremheve noen sentrale prioriteringer innenfor den fjerde
hovedlinjen: humanitær innsats, utdanning, helse, jobbskaping og arbeid for å
forebygge konflikt og bidra til fred og forsoning i utsatte områder.

440 FN og Den internasjonale Røde Kors-komiteen har i 2015 lansert sine største
humanitære appeller noensinne. De humanitære behovene har økt voldsomt,
men den globale responsen har ikke vært tilstrekkelig. Regjeringen har derfor
økt de humanitære budsjettene kraftig de siste to årene.

445 For å kunne håndtere de mange og langvarige humanitære krisene trenger vi å
tenke nytt omkring finansiering og hvordan vi bruker våre samlede ressurser. Vi
må styrke samspillet mellom humanitær og langsiktig utviklingsinnsats.

Utviklingsaktører må tidligere inn i kriser for å sikre utvikling, bærekraft og en
450 fremtid for befolkningen utover det livreddende arbeidet.

Utdanning i krise og konflikt er viktig i oppfølgingen av utdanningsmeldingen
fra i fjor.

455 Norsk humanitær bistand til utdanning var på over 200 millioner kroner i 2014,
og vi skal øke videre. Beskyttelse av skoler og universiteter mot militær bruk i

krig og konflikt er et annet viktig område i vår humanitære innsats.

460 Det arbeides med retningslinjer for å sikre barn og unge beskyttelse og fortsatt skolegang, selv i krigssituasjoner.

*

465 En ny oversikt fra Verdensbanken viser at bankens mottakerland prioriterer utdanning høyst. Det er ikke tilfeldig. Uten utdanning og uten kvalitet i utdanningen kan ikke landene bygge kompetansen som er nødvendig for å skape jobber og tilrettelegge for økonomisk vekst.

470 Norge går foran for å løfte utdanning -- især for jenter -- på den globale utviklingsagendaen.

I januar lanserte vi et resultatbasert fond sammen med Verdensbanken. Det er et tiltak blant flere som vi håper vil bidra til å snu en nærmest uforståelig nedadgående trend i giverlandenes utdanningsbistand.

Og vi vil gjøre mer: Tenke nytt, ta nye initiativ og ha fokus på resultater. Det nytter ikke bare å gjøre mer av det samme.

480 Vi skal doble innsatsen for utdanning -- ikke bare i bistandsbudsjettet, men i en samlet utenriks- og utviklingspolitisk satsing som trekker andre med i et løft som monner.

485 I sommer arrangerer vi en global høynivåkonferanse for å mobilisere mange land og partnere til å være med på dette løftet.

Skal vi lykkes i den langvarige kampen mot voldelig ekstremisme, er det avgjørende å bidra langs de spor hvor det arbeides med de underliggende faktorene som gir grobunn for slik bevegelse. Utdanning spiller en nøkkelrolle i dette bildet.

*

495 God helse er som utdanning en forutsetning for økonomisk vekst. Vi bygger på den forrige regjeringens gode innsats for global helse som har gitt Norge en

internasjonal lederrolle. Til tross for god fremgang vil tusenårsmålene på helseområdet ikke bli oppfylt.

500 Det er viktig at vi bidrar med konkrete planer og finansiering for å videreføre disse målene også etter 2015. Vaksinealliansen Gavi og Det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria er flaggskip.

505 Ebolautbruddet i Vest-Afrika minner oss om koblingene mellom helse og sikkerhet.

Norge har i arbeidet mot ebola bidratt til å redde liv. Krisen viser hvor viktig det er at land har solide og tilpasningsdyktige helsesystemer. Og WHO's evne til å håndtere kriser bør styrkes.

510 Statsministeren har nylig sammen med Tysklands forbundskansler Merkel og Ghanas president Mahama bedt FNs generalsekretær om å gjennomføre en evaluering av det internasjonale samfunnets innsats i kampen mot ebola.

515 *

Tilgang på arbeid er en nøkkelfaktor i bekjempelse av fattigdom. Dette er sentralt i en ny melding om næringsutvikling og samarbeid med privat sektor i utviklingspolitikken som er under utarbeidelse. Verdensbanken anslår at det er 520 behov for tre millioner nye arbeidsplasser hver måned de neste 15 årene. I utviklingsland er ni av ti arbeidsplasser i privat sektor.

Inntekt fra lønnet arbeid er mye viktigere enn andre typer pengeoverføringer for å redusere fattigdom. Derfor er jobbskaping et sentralt element i regjeringens 525 støtte til næringsutvikling i utviklingsland.

*

530 Mange av dagens globale sikkerhetstrusler er symptomer på uløste politiske utfordringer. Resultatet er vold og at stater mister kontroll over territorium og grenser. Utfordringen vår er ikke bare å lindre symptomene, men å bidra til endring av noen av de underliggende årsaksforholdene.

Vårt engasjement innen fred og forsoning har dette som utgangspunkt. Vi

bidrar i Asia, Afrika og Latin-Amerika. Flere steder har Norge en særskilt rolle som tilrettelegger. Dette gjelder blant annet den væpnede konflikten i Colombia, der Norge har en nøkkelrolle i fredsprosessen sammen med Cuba.

540 Konflikten har vart i over 50 år og har ført til omfattende humanitære lidelser. Over fem millioner mennesker er internt fordrevne og mer enn 200 000 er drept som følge av konflikten.

I februar lanserte regjeringen en ny handlingsplan for kvinner, fred og sikkerhet.
545 Dette er en sentral del av norsk utenrikspolitikk.

*

Konflikten i Sør-Sudan er inne i sin 15. måned. Faren for hungersnød er
550 overhengende, mens millioner av mennesker er på flukt og tusenvis av menneskeliv har gått tapt i kamphandlinger.

Partene i konflikten har så langt latt maktbegjær og særinteresser gå foran befolkningens behov. Målet med de pågående forhandlingene er å oppnå
555 enighet om maktfordeling og en overgangsregjering innen i dag, 5. mars.

Dersom partene ikke benytter denne sjansen, står FNs sikkerhetsråd klar til å innføre sanksjoner mot de ansvarlige partene i konflikten.

560 Vi vil også vurdere innrettingen og omfanget av norsk engasjement i Sør-Sudan dersom partene ikke kommer frem til en bærekraftig fredsavtale.

*

565 Det er et prekært behov for en politisk løsning for å få slutt på volden i Syria. Det finnes ingen militær løsning som er god for Syrias befolkning. Fra norsk side støtter vi aktivt opp om fredsinitiativene til FNs spesialutsending, Staffan de Mistura.

570 FN er fortsatt den eneste aktøren med allment akseptert mandat til å bringe partene sammen. Norge er en stor humanitær bidragsyter. Totalt bevilget Norge om lag 936 millioner kroner til Syria-krisen i 2014, inklusive humanitær bistand, nabolandsstøtte og uttransportering av kjemivåpen. Vi planlegger for betydelig

575 innsats i 2015.

Isils bortføring av mer enn 200 assyriske kristne i Syria sist uke var en grufull påminnelse om den utsatte situasjonen for religiøse minoriteter i regionen. Religiøs pluralisme er en sentral del av Midtøstens historie og kultur. Norge vil
580 fortsette å bekjempe religiøs ekstremisme og støtte opp om minoritetenes rettigheter.

*

585 I Irak har statsminister Abadi fått på plass en mer inkluderende regjering enn forgjengeren Maliki. Det er positivt. Likevel gjenstår det mye før irakiske sunnier, kurdere og shiaer opplever at de alle er del av et felles irakisk fremtidsprosjekt. Fra norsk side bidrar vi med betydelig humanitær bistand, i tillegg til det militære bidraget jeg har nevnt tidligere.

590

*

I tomrommet etter at forhandlingene falt sammen, drev Gaza-krigen i fjor sommer Israel og Palestina enda lengre fra hverandre. Sivile er påført enorme
595 lidelser. Den palestinske økonomien faller enda dypere. Det haster at partene finner tilbake til en politisk prosess. De utestående spørsmålene kan bare løses ved forhandlingsbordet.

Den mest sentrale oppgaven for Norge er å lede det internasjonale
600 giverlandssamarbeidet (AHLC).

Uten økonomisk grunnlag for det palestinske selvstyret, vil bunnen falle ut under den politiske prosessen.

605 Den rollen Norge her spiller er også viktig for å få forhandlingene i gang igjen. Uten en avslutning av okkupasjonen kan ingen av utfordringene løses og grunnen legges for fredelig sameksistens.

President,

610

Den femte hovedlinjen i regjeringens utenrikspolitikk er å styrke utenrikspolitikken bidrag i innsatsen mot klimaendringene.

615 Om klimagassutslippene ikke reduseres kraftig i de kommende årene, vil togradersmålet bli svært vanskelig å nå. Klimaendringene vil bli enda mer dramatiske.

Vi ser allerede tydelige konsekvenser i form av økte skader fra ekstremvær, nedbør og flom, skjerpet konkurranse om fiskeressurser, tap av naturmangfold, 620 mangel på mat og vann, økte helseproblemer, redusert økonomisk vekst og økte forskjeller. Der hvor det ikke er mulig å leve tvinges flere mennesker på flukt, og risikoen for konflikter øker.

625 Regjeringen fører en offensiv klimapolitikk. Målsettingen er minst 40 prosent reduksjon av utslipp i 2030 sammenlignet med 1990. Store utslippskutt krever en global omstilling.

Alle land må bidra, og utslippene må reduseres på en kostnadseffektiv måte. 630 Norge må gjøre en betydelig jobb hjemme. Men vi må også bidra med våre ressurser og kompetanse utenfor våre grenser. Her har utenrikspolitikken en viktig rolle.

Vi øker nå innsatsen for effektiv klimatilpasning -- mot tørke, flom og 635 ekstremvær, og gjennom dette forebygge eller redusere klimarelaterte naturkatastrofer.

Utenrikspolitikkenes betydning i klimapolitikken aktualiseres med regjeringens beslutning om dialog med EU for å inngå i EUs overordnede klimamål på minst 640 40 prosent. En slik nyvinning i overordnet norsk klimastrategi gir spennende muligheter for intensivt klimasamarbeid med EU, EU-land, næringsliv og forskningsmiljøer i Europa.

Jeg har innledet samarbeid med min franske kollega Laurent Fabius, som leder 645 arbeidet frem mot Paris-konferansen COP21 i desember. Om to uker arrangerer vi et felles kollokvium om utenrikspolitikk og klima i Paris. Betydningen av Arktis i klimasammenheng er et viktig tema i det norsk-franske klimasamarbeidet.

650 En global, ambisiøs og effektiv klimaavtale er absolutt nødvendig. Men vi må også handle her og nå.

655 Norge bidrar aktivt med strategisk bruk av klimafinansiering gjennom Det grønne klimafondet og andre multilaterale og bilaterale kanaler, gjennom fortsatt høy prioritet til det norske skoginitiativet, gjennom støtte til økt bruk av fornybar energi i utviklingsland og til utfasing av subsidier til fossile brensler.

660 Vi gjennomfører globale prosjekter for å redusere fakling fra olje- og gassproduksjon, og metanlekkasjer fra olje- og gassproduksjon.

Vi fremmer internasjonalisering av norsk climateknologi og grønn vekst.

665 Vi gjennomfører tiltak rettet mot kortlevde klimaforurensere som metan, HFK og sot.

Vi investerer i tilpasning til klimaendringer, herunder katastrofeberedskap og matsikkerhet.

670 Vi deltar i forhandlinger mellom sentrale WTO-medlemmer om null-toll på utvalgte miljøvarer med positiv klimaeffekt.

675 Klimatrusselen er en av våre aller største utfordringer. Som energi- og naturressurs-nasjon har Norge mye å bidra med i den globale kampen mot klimaendringene. Samtidig står vi overfor åpenbare behov for omstilling av norsk økonomi og samfunn. Vi må være dyktige til å se inn i fremtiden, til å forstå rammevilkår og handlingsrom for Norge.

680 Vi må ligge i forskningsfronten på ny teknologi og skape gode rammebetingelser for miljø- og klimavennlig utvikling.

President,

685 Jeg har tegnet et alvorlig bilde av utviklingen i verden og utfordringene for Norge fremover. Men situasjonen er på ingen måte helsvart.

690 Vi har mye å bygge på, sterke tradisjoner og allianser, et robust verdigrunnlag og mange effektive virkemidler. Vi må beholde roen og troen på det vi er som samfunn, det vi står for og de internasjonale institusjonene som er med og sikrer vår fremtid.

*

695 Vi lever i en geopolitisk brytningstid. Makt og velstand flyttes østover og
sørover i verden. Det utfordrer, men gir også nye muligheter. Vi er langt unna
den kalde krigens konfrontasjon mellom supermakter. Til tross for spenninger
mellom Kina og USA har de begge klar gjensidig interesse av at de lykkes
økonomisk, politisk og sikkerhetsmessig. Klimasamarbeidet mellom USA og
700 Kina har gitt nytt håp frem mot toppmøtet i Paris.

Utviklingen i Kina og i fremvoksende økonomier for øvrig er viktig for Norge --
politisk, økonomisk og i innsatsen for å løse globale miljø- og klimaproblemer.

705 Arbeidet med å forbedre de bilaterale relasjonene med Kina har prioritet og
fortsetter, forankret i norske interesser og verdier.

*

710 Vi må våge å tenke stort i møte med globalisering, geopolitisk uro i våre
nærområder og haltende internasjonal problemløsning: Fremme våre interesser,
være gjenkjennelige, bygge på områder hvor vi er sterke. Være lojale og stille opp
for våre nære allierte. Og søke nye regionale og globale partnerskap.

715 Europa er vårt økonomiske og politiske kjerneområde. Vi utvider og fordyper
våre relasjoner med EU.

Nato-samarbeidet har knapt vært viktigere. OSSE, Europarådet og Arktisk råd
er viktige pilarer i Europas politiske arkitektur.

720

I år er det 70 år siden FN-pakten ble vedtatt. Vi trenger et sterkt FN mer enn
noen gang. Norsk innsats for effektiv FN-respons på globale utfordringer
styrkes.

725 Og vi bygger også allianser i nye globale sammenhenger. I januar signerte vi en
unik samarbeidsavtale med Den afrikanske union. Vi nærmer oss formalisering
av viktige partnerskap om politisk og økonomisk samarbeid med regionale
sammenslutninger i Asia og Latin-Amerika.

President,

Verden er i endring. Våre langsiktige interesser og målsettinger er ikke endret, men vårt svar må tilpasses endringene.

735

Jeg har presentert fem hovedlinjer i utenrikspolitikken. De strukturerer vår respons på de store utfordringene. De bidrar til å fremtidssikre Norge. De understreker behovet for å fremme norske interesser, investere i verdigrunnlaget og det globale rammeverket som skal sikre at rett går foran makt.

740

Kilde

www.regjeringen.no

Emner

IS, Klima, Redegjørelse i Stortinget

745

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/verden-er-i-endring>

750

755

760

765